

Fusese vreme urâtă, cu ploaie și vânt, în ziua când mama ei a murit. Juliet zăbovise cât mai mult timp cu puțință în cafeneaua Moretti, care era ca un sanctuar primitiv pentru ea. Mâncase la prânz brânză pe pâine prăjită – brânza pe pâine prăjită pe care o servea domnul Moretti era incomparabil mai gustoasă decât ce făceau ele acasă („Brânză italienească“, explica el, „și pâine italienească“), apoi s-a luptat să răzbească prin ploaie cu umbrela deschisă tot drumul pe Charlotte Street până înapoi la spitalul Middlesex. Când a ajuns în salon, a descoperit că e periculos să crezi orice ți se spune. S-a dovedit că pentru mama ei nu fusese „o chestiune de zile“, ci doar de câteva ceasuri, fiindcă se prăpădise în timp ce Juliet își savura dejunul. Fruntea mamei era caldă încă atunci când a sărutat-o, iar aroma vagă a parfumului ei – lăcrămioare – se simțea totuși dincolo de mirosurile oribile din spital.

— N-ai mai prins-o, i-a spus sora medicală, de parcă moartea mamei sale era un autobuz sau începutul unei piese, când de fapt era deznodământul dramei ei.

Și asta a fost tot. *Finito*.

A fost sfârșitul, de asemenea, pentru personalul de la cafeneaua Moretti, deoarece atunci când s-a declarat războiul, toți au fost internați în lagăre și niciunul dintre ei nu s-a mai întors vreodată. Juliet a auzit că domnul

Moretti a murit în naufragiul vasului *Arandora Star* în vara anului 1940, împreună cu sute de compatrioți de-ai săi aflați prizonieri la bord. Mulți dintre ei, la fel ca domnul Moretti, se ocupaseră de cafenele sau restaurante.

— Ce porcăria naibii! a spus Hartley. Nu te mai servește nimeni ca lumea la Dorchester.

Dar, de fapt, la ce altceva să te fi așteptat de la unul ca Hartley!

*

Pe Juliet o cuprindea melancolia venind din nou la Moretti's, și cu toate astea continua să vină. Demoralizarea pe care o simțea aici amintindu-și de mama ei constituia un fel de balast, o contrapondere la ceea ce (în opinia lui Juliet) era firea ei superficială și cumva nepăsătoare. Mama ei reprezentase o formă de adevăr pentru ea, un lucru de care Juliet știa că se îndepărtase în deceniul scurs de la moartea ei.

Pipăia cu vârful degetelor șiragul de perle de la gât. În interiorul fiecărei perle exista un fir de nisip. Aceasta era adevărata esență a perlei, nu? Frumusețea perlei nu era decât efortul bieteii stridii de a se proteja. De firul de nisip. De adevăr.

Stridiile au dus-o cu gândul la Lester Pelling, tehnicianul de la emisiunile pentru juniori, iar Lester a dus-o cu gândul la Cyril, cu care Juliet lucrase în timpul războiului. Cyril și Lester aveau multe în comun. De la acest

fir de gândire, prin asociere de idei, a ajuns în cele din urmă înapoi la Godfrey Toby. Totul era interconectat, ca un imens păienjeniș care se întindea peste timp și istorie. Forster spusese într-adevăr: *Doar conectează*¹, însă Juliet considera că nu era de neglijat nici varianta de a tăia toate acele fire și de a te deconecta.

Perlele de la gâtul ei nu erau ale lui Juliet, le luase de pe cadavrul unei moarte. Desigur, moartea era un adevăr, de asemenea, din cauză că era un lucru absolut. *E mult mai grea decât pare, din păcate. Ridicăm toți când spun eu trei – unu-doi-trei!* Juliet s-a înfiorat amintindu-și. Mai bine să nu se gândească la asta. Mai bine să nu se mai gândească deloc, probabil. Gândurile de tot felul îi aduseseră mereu numai necazuri. Juliet a sorbit cafeaua până la fundul ceștii și și-a mai aprins o țigară.

Domnul Moretti obișnuia să-i facă o cafea minunată – „vieneză” – cu frișcă și scorțișoară. Războiul distrusese și asta, bineînțeles, iar cafeaua care se găsea la Moretti's în prezent era turcească și, mai mult sau mai puțin, nebăubilă. Ți se servea într-o cană cât un degetar gros, era amară și cu urme de zaț, gustul fiind acceptabil doar grație celor câteva linguri de zahăr turnate în ea. Europa și Imperiul Otoman în istoria unei

¹ Citat celebru din romanul *Howards End* (1910) de E.M. Forster.

căni. Juliet se ocupa de o serie de emisiuni pentru juni-ori intitulate *Privind la lucruri*. Știa multe despre căni. *Le privise bine*.

A comandat încă o cafea oribilă și, de teamă să nu-l încurajeze în vreun fel, a încercat să nu privească înspre individul acela caraghios care ședea la o masă din colț. De când o văzuse intrând și așezându-se, omul se tot holbase la ea într-o manieră extrem de stânjenitoare. Asemenea multora de la Moretti's, avea și el alura ponosită a diasporei europene postbelice. Exista și ceva pocit parcă în înfățișarea lui, ca și cum ar fi fost asamblat din rămășițe. Putea foarte bine să fi fost trimis de la Impresariatul artistic, ca să joace într-un rol de năpăstuit al sorții. Umeri gheboși, ochi sticloși – un pic nealiniați, de parcă unul dintre ei ar fi alunecat șui – și pielea ciupită de vărsat, ca și cum ar fi fost împrășcată cu alicie. (Poate chiar fusese.) Răni de război, s-a gândit Juliet, destul de încântată de cum sunau cuvintele în mintea ei. Puteau constitui un titlu de roman. Poate n-ar fi stricat să scrie un roman. Dar nu erau oare strădaniile artistice exact refugiul final al celor neimplicați?

Juliet jongla cu ideea de a-l înfrunța direct pe individul acesta ciudat, uzând de politețea proverbială a unei englezoaice – *Scuzați-mă, vă cunosc de undeva?* –, deși era absolut convinsă că și-ar fi adus aminte de o persoană atât de ciudată ca el, însă până să ajungă să i se adreseze, omul s-a ridicat brusc în picioare.

Era sigură că venea să vorbească cu ea, așa că se pregătea pentru un posibil conflict, numai că în schimb individul a pornit spre ușă târșâindu-și picioarele – schiopăta, a remarcat ea –, iar în loc de baston se sprijinea într-o umbrelă mare cu pânza înfășurată strâns. S-a făcut nevăzut pe stradă. Nu plătise, însă armeanul din spatele tejghelei n-a făcut decât să ridice privirea spre el când a ieșit, rămânând în mod atipic imperturbabil.

*

Când a venit cafeaua, Juliet a înghițit-o toată ca pe o doctorie, sperând că avea să o mai învioreze pentru măcelul de după-amiază, apoi s-a uitat ca o clarvăzătoare la zațul de cafea care rămăsese pe fundul ceșcuței. De ce să fi refuzat Godfrey Toby să o recunoască?

Îl văzuse ieșind dintr-o bancă. Asta și fusese acoperirea lui – funcționar de bancă. Era o soluție ingenioasă efectiv, cine să vrea să poarte o conversație cu un funcționar de bancă despre serviciul lui? Juliet credea într-o vreme că un ins care părea atât de comun ca Godfrey Toby ascundea precis un secret – un trecut palpitant, o tragedie îngrozitoare –, dar pe măsură ce trecuse timpul își dăduse seama că a fi un om obișnuit *era* de fapt secretul lui. Constituia într-adevăr cea mai bună deghizare dintre toate, nu?

Juliet nu l-a asociat niciodată cu „John Hazeldine“, din moment ce se pricepea să umple atât de desăvârșit,

atât de strălucit domeniul cumva anost în aparență al lui Godfrey Toby.

În față i se spunea „domnul Toby”, însă „Godfrey” era numele cu care obișnuiau toți să se refere la el. Nu indica familiaritate, și nici intimitate, ci era pur și simplu o deprindere care se formase. Cu toții numiseră operațiunea lor „cazul Godfrey” și existau câteva dosare la Arhive care fuseseră intitulate pur și simplu „Godfrey”, dar nu toate erau coroborate corespunzător. Desigur, exact situațiile de acest fel obișnuiau să stârnească panica în rândul matroanelor de la Arhive.

Se vorbise despre eventualitatea de a-l muta în străinătate după încheierea războiului. În Noua Zeelandă. Undeva departe oricum. Africa de Sud, poate. Pentru a-l proteja, în caz de represalii. Dar în fond, riscul unor răzbunări – într-un fel sau altul – nu îi viza pe ei toți?

Și informatorii lui, cei din coloana a cincea – cu ei cum rămânea? Existase un plan de a-i monitoriza pe timp de pace, însă Juliet nu era sigură că fusese implementat vreodată. Știa în schimb că se luase decizia de a-i lăsa în ignoranță după război. Nimeni nu le spusese despre duplicitatea serviciului MI5. Nu au știut niciodată că fuseseră înregistrați cu microfoane montate în tencuiala pereților apartamentului din Dolphin Square, unde ardeau de nerăbdare să vină în fiecare săptămână. Și nici nu aveau habar că Godfrey Toby lucra pentru MI5, nefiind nicidecum un agent Gestapo căruia credeau ei că îi

aduceau informații de înaltă trădare. Și ar fi fost foarte surprinși să afle că a doua zi o tânără ședea la o mașină de scris Imperial în apartamentul de alături și transcria acele conversații trădătoare în trei exemplare, un original și două copii la indigo. Și că acea tânără, spre neșansa ei, fusese Juliet.

Când operațiunea s-a terminat la sfârșitul anului 1944, li s-a spus că Godfrey fusese retras și „evacuat” în Portugalia, deși în realitate fusese trimis la Paris pentru a interoga ofițeri germani luați prizonieri.

Unde fusese el de când se terminase războiul? De ce se întorsese? Și, lucrul cel mai contrariant, de ce să pretindă că nu o recunoștea?

Eu îl *cunosc*, se gândea Juliet. Lucraseră împreună pe toată durata războiului. Fusese la el acasă, ce Dumnezeuului – în Finchley, unde locuia într-o casă cu o ușă de stejar masiv la intrare și un ciocănel de alamă robust în formă de cap de leu. O casă cu geamuri plumbuite la ferestre și parchet pe jos. Juliet stătuse pe canapeaua solidă tapițată cu stofă groasă de lână. (*Vreți să vă aduc o cană de ceai, domnișoară Armstrong? V-ar prinde bine? A fost pentru noi un șoc cam mare.*) Se spălase pe mâini cu săpunul mirosind a frezii din baia lui, văzuse hainele și pantofii din dulapul lui de pe hol. Ba zărise chiar și plapuma de satin roz, sub care el și doamna Toby (dacă într-adevăr existase vreodată o asemenea persoană) dormeau.

Și împreună săvârșiseră o faptă hidoasă, de genul celor care te leagă de cineva pentru totdeauna, indiferent că îți convine sau nu. Oare de aceea se dezicea de ea acum? (*Două cuburi de zahăr, am nimerit, așa-i, domnișoară Armstrong?*) Ori tocmai de aceea venise înapoi?

Trebuia să-l fi urmărit, se gândea Juliet. Dar s-ar fi descotorosit de ea pe drum. Se pricepea destul de bine la eschivări.